

технологий; стимулирование сотрудничества университетской науки и компаний, производящих наукоемкую продукцию.

Таким образом, наибольший экономический эффект и высокие темпы развития обеспечит создание национальной инновационной системы, которая будет функционировать как целостный комплекс правовых, организационных, экономических и морально-психологических рычагов.

Литература

1. Рубашный В.С. Инновационный менеджмент. – Мн.: Новое знание, 2007.
2. Канторович Л.В. Системный анализ и некоторые проблемы научно-технического прогресса // Диалектика и системный анализ. – М.: Наука, 1986.
3. Никитенко П.Г. Инновационная деятельность и устойчивое развитие. – Мн.: БИП-С, 2004.

УДК 330.341.1:336.733 (477)

О.І. Маслак, к.е.н., доцент, М.О. Дворник, асистент,
С.П. Савченко, студент, Кременчуцький державний
політехнічний університет ім. М. Остроградського

БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ
(НА ПРИКЛАДІ КРЕМЕНЧУЦЬКОГО МІСЬКОГО МОЛОКОЗАВОДУ)

Сьогодні основою здійснення ґрунтовних, дієвих економічних реформ та побудови якісно нової економічної системи в Україні є зміна структури, характеру виробництва на базі науково-технічного прогресу. Міжнародний досвід доводить, що стале економічне зростання може бути досягнуте тільки на інноваційній основі та при активному використанні й застосуванні науково-інноваційних розробок. Лише в цьому випадку реалізуються плани високої якості продукції, енергозбереження, ресурсозбереження, ефективності виробництва, ефективності організації праці, випуску конкурентоспроможної на внутрішньому та світовому ринку продукції.

Але в наш час досить гостро стоїть питання про фінансове забезпечення інноваційного розвитку. Це питання є доволі проблематичним. Адже найпоширенішими джерелами фінансування інноваційної діяльності залишаються власні кошти підприємств (слід зазначити, що переважно великих, таких, що вже завоювали свої позиції на ринку, питання щодо фінансування тих підприємств, які тільки починають свій розвиток, досі залишається відкритим). Державні програми підтримки інноваційного бізнесу майже відсутні, на створення у найближчій перспективі інноваційних фондів також розраховувати не варто. Тому досі актуальним залишається питання стосовно місця банківських кредитів та позик у становленні інноваційного підприємництва в Україні.

Мета роботи - розкрити проблему та обґрунтувати необхідність інноваційного розвитку економіки, фінансування нових інноваційних розробок та проєктів, визначити роль банківського кредитування в системі інвестицій у підприємство, яке спрямоване на нові прогресивні технології та випуск наукомісткої та високоякісної продукції.

На сьогодні у світі відбуваються стрімкі зміни технологічного засобу виробництва, якісно змінюється господарська структура, характер економічного зростання, система цінностей та мотивацій, змінюються критерії про уявлення суспільного прогресу [1, с.4]. Перед Україною стоїть завдання досягнути не просто економічного зростання, а набуття ним інноваційної природи як основи стійкого економічного прогресу.

Поштовхом та економічним важелем технологічного розвитку є гроші та банківський кредит як інструмент інноваційно-інвестиційної діяльності. Вони дають можливість змінювати зношену техніку і відновлювати засоби виробництва на розширеній основі. Світовий досвід показує, що розвиток національних економік провідних країн світу значно прискорився на основі інноваційних досягнень, коли об'єднуються в єдиний процес наука, технології, техніка, виробництво, економіка й управління для створення нових товарів та послуг. Це дозволяє забезпечувати економічне зростання за рахунок застосування знань і наукових інновацій. У розвинених країнах до 90 % приросту валового внутрішнього продукту припадає на виробництво наукоемної продукції. Тому Україна зможе

вступати до Світової організації торгівлі тільки з належним рівнем інноваційно-інвестиційної діяльності.

З наукової точки зору, Україна в повній мірі забезпечена усім необхідним, адже вітчизняні біотехнології, виробництво штучних алмазів, радіоелектроніка, суднобудування, літакобудування, виробництво енергетичного устаткування здобули міжнародне визнання. Але, не зважаючи на це, і маючи значний науково-технічний потенціал висококваліфіковані наукові та інженерно-технічні кадри, високий рівень освіти і напрацювання в багатьох новітніх напрямках науково-інженерної думки, Україна 75 % інвестицій вкладає у сировинні галузі, тоді як у розвинутих країнах інвестиції спрямовують у кінцеву продукцію. Це, в більшій частині, є наслідком недостатнього розвитку техніко-технологічної бази підприємств країни та небажанням рухатися вперед, розвиваючи виробництво, створюючи нові продукти, застосовуючи нові методи та засоби праці.

Оновлення та використання принципово нових прогресивних технологій, технологічних ліній, механізмів та устаткування сьогодні неможливе без створення дієвої системи фінансування інновацій [1, с.5].

Національна інноваційна система, яка є важливою передумовою для успішного відродження національної економіки, її адаптації до умов міжнародної конкуренції, має органічно поєднувати усі складові частини інновацій: науку, освіту, систему комерціалізації і захисту інтелектуальної власності, систему фінансування наукових розробок і дослідно-конструкторських робіт

Але найбільшою вадою цієї системи є відсутність відповідного фінансування фундаментальних наукових досліджень з боку держави, системи стимулів та заохочень до розвитку новітніх напрямків виробництва та підприємництва. Сьогодні спостерігається хронічна нестача коштів для фінансування інноваційних проєктів. Тож для того, щоб в Україні відбувалося виробництво інноваційної продукції, слід певним чином організувати фінансові потоки.

Потоки державного фінансування інноваційного розвитку є дуже обмеженими і кошти, які проходять через нього є строго дозованими, їх розподіляють між різними відомствами. Інноваційних фондів у регіонах, фондів технологічної підтримки, фондів підтримки інноваційних технологій на даному етапі в нашій країні майже не існує. Тому провідним шляхом вирішення проблеми є використання банківських послуг по наданню довгострокових кредитів та позик, які б стали доступними як для малого, середнього, так і для великого бізнесу.

Банківський кредит відображає економічні відносини між суб'єктами господарювання: кредитором – банком, який надає кредит, і позичальником – суб'єктом кредитних відносин, якому необхідні кошти для фінансування нового виду діяльності [2, с. 96]. Роль комерційних банків як головних суб'єктів грошово-кредитних відносин у інноваційній сфері визначається їхніми можливостями залучати тимчасово вільні кошти та спроможністю ефективно використовувати акумульовані ресурси для задоволення фінансових потреб інноваційного сектору економіки, з метою забезпечення вітчизняних підприємств коштами для безперервної й ефективної діяльності, вирішенням проблем, пов'язаних з впровадженням нововведень на підприємствах. Серед регіонів з найбільшими обсягами кредитування інноваційних проєктів можна назвати: місто Київ, Дніпропетровську, Харківську, Донецьку та Одеську області. Активну участь у фінансуванні інноваційного процесу беруть комерційні банки, кредитна політика яких направлена, в першу чергу, на банківське обслуговування інноваційної діяльності підприємств, надання мікро кредитів на розвиток бізнесу. Адже такі банківські установи сприяють розвитку підприємств, які впроваджують якийсь із видів інновацій, допомагають подолати ризик, який загрожує фірмі на початковій стадії існування, дають поштовх до налагодження стабільної та ефективної роботи підприємства шляхом надання інноваційним підприємствам кредитів та позик на пільгових умовах.

Прикладом інноваційної банківської установи в Україні є Український інноваційний банк «Укрінбанк». Він спеціалізується на кредитуванні різних етапів інноваційного процесу «дослідження — виробництво». Кредит може бути виданий під наявні фонди заявника або під гарантію іншої організації, або під укладені договори на придбання продукції, що виробляється з використанням кредитованого нововведення.

Відсоткова ставка за кредит на створення інновації встановлюється залежно від: строків окупності та відповідності пріоритетам науково-технічного розвитку держави. Аналіз цих та деяких інших параметрів нововведення дає змогу оцінити рівень банківського ризику кредитованого заходу, на основі якого встановлюється взаємоприйнятна ставка за кредит.

Нині в Україні абсолютна більшість кредитів, що надаються комерційними банками - короткострокові. Це пояснюється тим, що довгострокові кредити ризикованіші для банку у зв'язку із нестабільним економічним становищем в Україні, невідомими перспективами валютного курсу

гривні, порівняно високим рівнем інфляції. Але для проведення інноваційної діяльності фірм та підприємствам необхідно поступово збільшувати частку довгострокових кредитів, відроджувати довгострокове кредитування [3,с.100]. Адже короткостроковий позиковий капітал відображає нестійкість, нестабільність. В той час як довгостроковий – дає змогу вільно розпоряджатися отриманими коштами, так як на те, щоб забезпечити його існує більший проміжок часу.

Економіка України сьогодні потребує довгострокових інвестицій у розмірі 80-100 млрд. грн. з метою розширення відтворення всіх сфер виробництва на принципово новій інноваційній основі. Держава не здатна за рахунок бюджету в достатніх обсягах фінансувати інноваційно-інвестиційний розвиток навіть окремих підприємств, не те що галузей в цілому. Підприємства також не мають коштів для інноваційної діяльності, у них хронічно не вистачає власних ресурсів для технічного розвитку. Тож сьогодні для української економіки дійсно необхідним є процес створення сучасних інструментів економічної політики - бюджетно-фінансової та грошово-кредитної системи. Значення цих двох систем, особливо грошово-кредитної для інноваційної системи важко переоцінити.

Економіка України сьогодні гостро потребує більш широкій участі вітчизняних банків у перебудові структури народного господарства на користь переробних галузей, перш за все високотехнологічних та наукоємних. При цьому банки повинні відігравати роль фінансового інвестора, забезпечуючи за рахунок довгострокових кредитних вкладень розширене відтворення національної економіки, а також нормальний розвиток інноваційного підприємництва в країні. Кошти банків необхідні для відновлення зношених фондів, питома вага яких наблизилась до 50 %.

Із світової історії розвитку відомо, що саме банки сприяли за допомогою кредитів та позик розвитку економіки Німеччини, переходу японської економіки від аграрного до індустріального типу, перелаштування її на інноваційну модель розвитку.

Розвиток пріоритетних галузей економіки безпосередньо пов'язаний із спрямуванням інвестиційних ресурсів у інноваційне виробництво через українські банки. На основі наукового планування необхідно здійснювати цілеспрямоване спрямування інвестицій у провідні галузі економіки, заохочувати до інноваційного оновлення й технологічних розробок через компенсацію відсотків по кредитах за рахунок держави, якщо вона зацікавлена в результатах цих досліджень та нововведень, якщо вони внесуть суттєві зміни в ті галузі науки та народного господарства, на які робиться акцент, наголос на даному етапі розвитку. На сьогодні виникає чимало важливих проблем, пов'язаних з визначенням суб'єктів пільгового кредитування, у сфері інноваційної діяльності. Для активізації інноваційної діяльності в Україні необхідно розробити та запровадити механізм посилення зацікавленості комерційних банків у збільшенні обсягу інвестицій, передусім шляхом довготривалого кредитування, яке є надзвичайно важливим для стабільного розвитку підприємства.

У галузі залучення іноземних інвестицій теж треба надати перевагу прямому іноземному кредитуванню інноваційних проєктів, а не купівлі акцій українських інноваційних підприємств, і лише такому, яке передбачало б інвестування в інновації при збереженні робочих місць та розвиток соціальної сфери. Тільки власними силами на основі інноваційно-інвестиційного розвитку і насамперед, перерозподілу заощаджень через українські банки на потреби її зростання можна заохотити виробництво до ефективної праці в інтересах України. Для того, щоб усі складові національної інноваційної системи органічно та налагоджено співпрацювали, потрібно створити ефективний трикутник «держава – банки – інноваційне виробництво», який забезпечив би мобілізацію і спрямування українських фінансових ресурсів на інвестиційні потреби інноватора. Таким чином, після завершення інноваційних трансформацій у бюджетно-фінансовій та особливо грошово-кредитній сфері, та побудови національної інноваційної системи України, ми зможемо стати свідками бурхливого розвитку вітчизняної економіки.

В умовах, що склалися на сьогодні в Україні, банківське кредитування залишається пріоритетним напрямком інноваційного розвитку українського виробництва і прискореного зростання в майбутньому, необхідно лише тільки зацікавити, заохотити, стимулювати національного інвестора, перш за все вітчизняні банки, в пошуках різних форм взаємодії з бізнесом у галузі інновацій. Українські банки слід розглядати як запоруку успішного інноваційного розвитку економіки. Але деякі фірми обирають для себе максималістичний стиль поведінки на ринку, а саме: чи то повністю відмовляються від позикових коштів, покладаючись лише на власні сили, чи то акумулюють їх, намагаючись збільшити їх частку таким чином, що вони починають домінувати у майні підприємства.

Саме такий стиль управління компанією обрало для себе керівництво Кременчуцького міського молокозаводу. Підприємство давно існує на ринку та вже змогло зайняти певний його сегмент, завоювати свої позиції, перш за все завдяки високій якості продукції, що пропонується

споживачу, диференціації товарів, гнучкій цінній політиці. На заводі створено 6 виробничих цехів, а саме: апаратний, розливочний, масло цех, сирково-творожний, цех готової продукції.

Та для їх ефективного і безперебійного функціонування необхідне постійне оновлення, розширення існуючого парку обладнання, модернізація застарілих машин, введення в дію і освоєння нових прогресивних технологічних ліній, вивчення новітніх досягнень у галузі будівництва машин для підприємств харчової промисловості. Очевидно, що це потребує значних капіталовкладень. Згодом вони окупляться та принесуть прибутки, але на початковому етапі впровадження потребують фінансування. Тому підприємство вважає за потрібне користуватися комерційними кредитами банків. Так у 2004 р. адміністрацією було прийняте рішення про придбання нової автоматизованої технологічної лінії по розливу та упаковці фруктових йогуртів у ПЕТ пляшку. Виробником цього обладнання є українське підприємство «Мелітопольпродмаш». Було вирішено замінити старі, морально та фізично застарілі, машини по упаковці та розливу - пакувальну машину QM/KM та розливний автомат АО-111, на повністю автоматизоване сучасне обладнання. Якщо для виробництва йогуртів на старій лінії необхідно було скомпонувати декілька машин та агрегатів для виготовлення кінцевої продукції: окремо розлити напій у картонні пакети, окремо спакувати, то нова лінія дозволяє об'єднати процеси, автоматизувати та прискорити роботу. Крім цього вона більш потужна (22 кВт) та продуктивна (3000 пляшок на годину), а також вартість її у порівнянні з сумарною вартістю старого обладнання нижча на 61894,66 грн.

На сьогодні Кременчуцький міський молокозавод продовжує вдосконалювати процес виробництва, що стало можливим завдяки ефективній співпраці з комерційними банками. Порівняльна характеристика двох ліній наведена у табл. 1.

Таблиця 1. Технічні характеристики ліній розливу йогуртів на Кременчуцькому міському молокозаводі

Найменування обладнання	Країна виробник	Потужність, кВт	Дата введення	Продуктивність	Початкова вартість, грн.
Лінія розливу йогуртів у пляшку 0,5 л	Україна	22 кВт	27.11.2004	3000 пляш/год	272083,07
Упаковочна машина QM/KM	США	6,8 кВт	06.01.2001	2000 уп/год	295706,38
Автомат розливочний АО - 111	Росія	1 кВт	27.12.2003	23 уп/хв	38271,35

Зважаючи на економічну ситуацію в Україні, коли більшість підприємств знаходяться у скрутному становищі, коли відбувається спад виробництва, за постійної нестачі або відсутності фінансування інноваційних проектів державою майже в повній мірі, можна зробити висновки, що банківське кредитування є найдоступнішим і найефективнішим для підприємства джерелом фінансування інноваційних розробок та проектів.

Література

1. Данилишин В., Чижова В. Науково-інноваційне забезпечення сталого інноваційного розвитку України // Економіка України. - 2004. - № 3. - С. 4-11.
2. Онишко С. В. Фінансовий потенціал інноваційного розвитку економіки // Фінанси України. - 2003. - № 6. - С. 67-70.
3. Владичин У. В. Роль кредитування в економічному зростанні України // Фінанси України. - 2004. - №1. - С. 96-102.

УДК 330.14 (448)

О.І. Лайко, аспірант, Інститут проблем ринку і економіко-екологічних досліджень НАН України

ВІДТІК КАПІТАЛУ З ЕКОНОМІКИ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ ЯК ПОКАЗНИК СТАНУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА

Інвестиційний клімат регіону та держави відіграє першочергову роль у процесі залучення інвестицій. Від його стану залежатиме бажання інвесторів вкладати кошти в розвиток певного сектору економіки, залежатиме розмір залучених ресурсів та відтік капіталу за кордон. Окремі